



Lucht- en Ruimtevaart Nederland



# Kansen voor groei

*Nederland aan kop in lucht-  
en ruimtevaart*

---

# Partners in groei

Internationaal liggen er grote kansen voor groei van de Nederlandse lucht- en ruimtevaart; met positieve effecten voor werkgelegenheid, kennisontwikkeling en duurzaamheid. Juist in deze internationale markt is het voor Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen in de sector van groot belang de overheid als partner aan haar zijde te hebben.

Met een betrokken en deskundige overheid kan de sector de groeikansen daadwerkelijk omzetten in grote economische én maatschappelijke waarde.

## **Uitdaging**

Expertise en beleidsontwikkeling voor de lucht- en ruimtevaart sector zijn verdeeld over verschillende ministeries. Deze versnippering verhindert een krachtige internationale inzet en het belemmert het verzilveren van groeikansen.

## **Oplossing**

We hebben dringend behoefte aan een betrokken overheid met kennis van de sector. Een overheid die voortdurend investeert in eigen kennisopbouw en kennisonderhoud. Graag verzilveren we samen de kansen voor groei en bouwen we aan een kennisintensieve, duurzame sector met een sterke internationale positie.

## **Concreet**

**Het opstellen van een gezamenlijke agenda gericht op sector-specifieke kennisopbouw biedt de overheid de mogelijkheid haar deskundigheid in samenwerking met de sector te vergroten. De overheid en bedrijfsleven worden partners in groei.**

---



---

# ‘Neerlands’ trots

Bedrijven, kennisinstellingen en de overheid werken al vele decennia samen in ‘de gouden driehoek’. In de lucht- en ruimtevaart sector heeft dit tot aansprekende successen geleid.

Nederland mag trots zijn op deze sector, maar Nederland moet ook haar uiterste best doen om de goede internationale concurrentiepositie en haar vermaarde kennis op peil te houden.

Juist de overheid kan hierbij een essentiële rol vervullen: die van ambassadeur.

## **Uitdaging**

De concurrentie neemt snel toe. In de luchtvaartindustrie is er een versnelde opkomst van nieuwe spelers uit opkomende economieën zoals het Midden-Oosten, China en India. Daarnaast betreden grote private partijen de ruimtevaartmarkt en investeren in infrastructuur in de ruimte.

In Europa ontwikkelen Duitsers, Britten en Fransen met succes nationale programma’s en weten zo de sectorale belangen in het internationaal economisch en wetenschappelijk krachtenveld goed te behartigen. Er is dus geen ‘level playing field’ in Europa.

De Nederlandse lucht- en ruimtevaart sector staat er tamelijk alleen voor.

## **Oplossing**

De sector wil internationaal de concurrentiestrijd aangaan waarbij de overheid zich inzet als ambassadeur om ook buiten Nederland de economische belangen van de lucht- en ruimtevaart sector te behartigen.

Wij vragen om sectorspecifieke economische diplomatie als vast onderdeel van buitenlands economisch beleid.

## **Concreet**

**Als ambassadeur richt de overheid zich op het verbreden en verdiepen van de Nederlandse deelname aan Europese lucht- en ruimtevaart programma’s. Horizon 2020, CleanSky en ESA’s optionele programma’s bieden significante groeikansen.**

---



---

# Leuker hoeft niet. Wel makkelijker graag...

Innovatie en R&D zijn essentieel om concurrerend te blijven en maatschappelijke vraagstukken het hoofd te bieden. Nu de economie weer aantrekt, nemen de mogelijkheden toe om te investeren in kennis en innovatie.

Echter, investeren in de lucht- en ruimtevaart sector is geen gemakkelijke opgave en ondersteuning, met specifiek flankerend beleid, vanuit de overheid is om die reden absolute noodzaak.

## **Uitdaging**

De lucht- en ruimtevaart industrie kent de meest complexe, kennis- en kapitaalintensieve en langlopende innovatieprocessen. Terugverdientijden van 15 jaar zijn niet ongebruikelijk.

De Nederlandse sector heeft behoefte aan een instrumentarium dat makkelijker toegankelijk is en specifiek op de sector is afgestemd.

## **Oplossing**

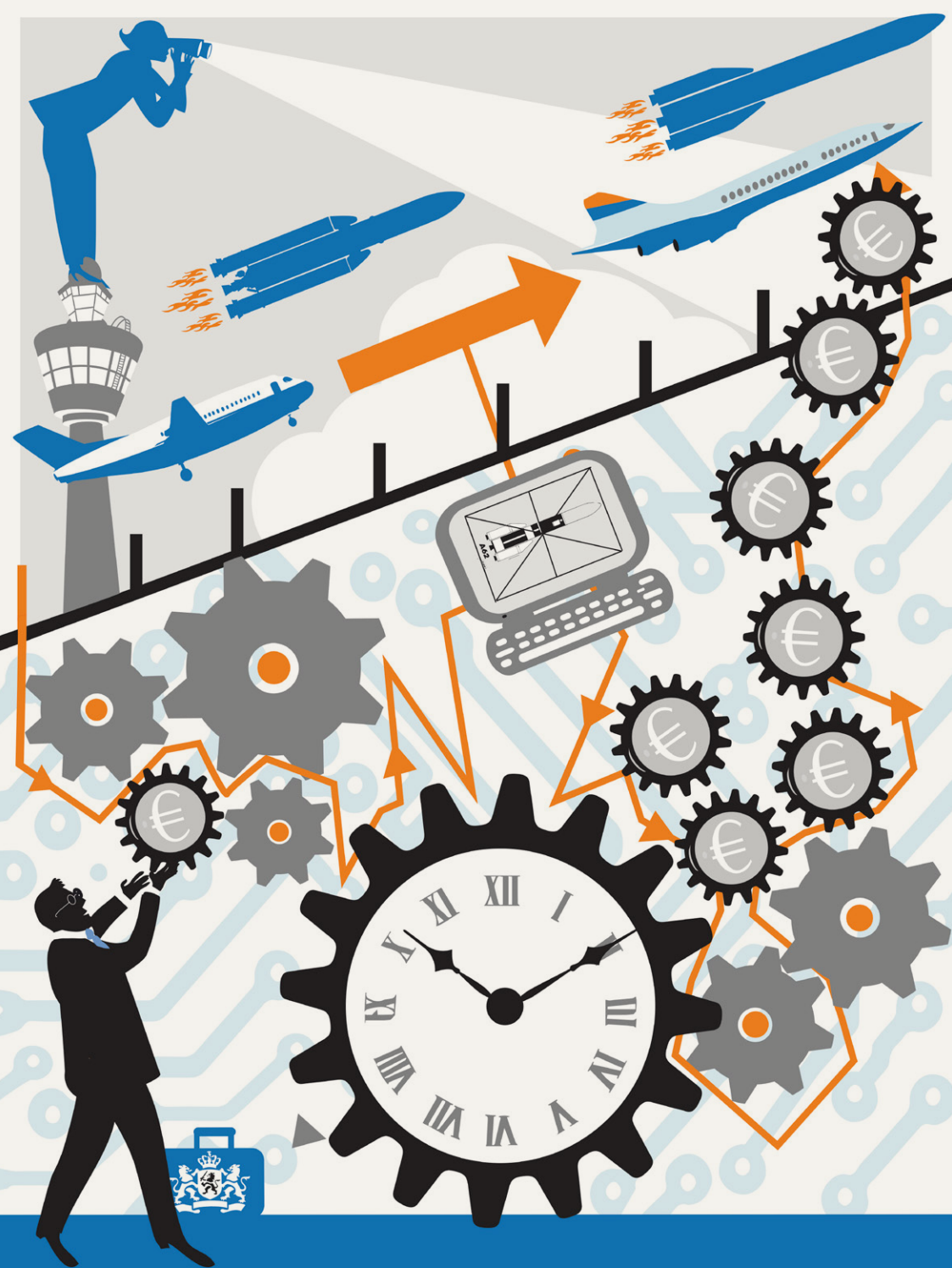
Het is van groot belang dat het huidige innovatiekrediet wordt geoptimaliseerd voor de lucht- en ruimtevaart industrie en wordt ondersteund door flankerend beleid.

## **Concreet**

**Wij denken aan sectorspecifieke lange termijn kredieten en ondersteuning van lange termijn onderzoek en bijbehorende onderzoeksfaciliteiten. Bijvoorbeeld door het ondersteunen van grotere PPS-initiatieven zoals gebeurd is bij TAPAS en ook aan het financierbaar maken van lange termijn- en toepassingsgericht onderzoek.**

---





## Over de sector

De lucht- en ruimtevaart sector richt zich op het ontwerpen, produceren en onderhouden van producten, systemen en diensten voor vliegtuigen, helikopters, satellieten, ruimtevaartuigen, drones en daaraan gerelateerde infrastructuur.

Het ontwikkelen van deze hightech, kennisintensieve producten, systemen en diensten conform strikte certificering en hoge veiligheidseisen heeft een multidisciplinair karakter en geschiedt uitsluitend in internationaal verband.

### Wist u dat...

- Nederland een belangrijke toeleverancier is van vliegtuigbouwers en luchthavens over de gehele wereld?
- Internationaal klimaatbeleid onmogelijk is zonder Nederlandse satellietinstrumenten?
- Met het Nederlandse instrument TROPOMI het ozongat wetenschappelijk is aangetoond?
- Noordwijk de thuisbasis is van het grootste ruimtevaartcentrum van Europa: ESA-ESTEC met 2700 werknemers?
- De lucht- en ruimtevaart sector een enorme spin-off heeft naar belangrijke economische sectoren als de maritieme en automotive sector?
- De jaarlijkse R&D investeringen van de ruim 200 Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen bijna 8% van de omzet vormen?
- Ruim 69% van de sectoromzet export gerelateerd is?



## **Groei!**

Internationale marktprognoses voorzien tot 2032 wereldwijd een jaarlijkse toename in vliegverkeer van 4,5%. Dit betekent concreet een vraag naar maar liefst 27.000 nieuwe vliegtuigen.

De toenemende behoefte aan communicatie en navigatie werkt een groei in satellietbouw en gerelateerde diensten in de hand.

Deze prognoses bieden nieuwe economische kansen voor de Nederlandse sector, die een belangrijke toeleverancier is van vliegtuigbouwers, satelliet ontwikkelaars en luchthavens.

De groei in de sector voorziet in diverse maatschappelijke behoeften zoals verduurzaming, veiligheid, kennisontwikkeling, en werkgelegenheid. In de afgelopen vijf jaar heeft dit in Nederland al geresulteerd in een 20% toename van de werkgelegenheid tezamen met een 10% toename in productiviteit. Daarnaast heeft de sector zich internationaal ten doel gesteld de CO<sub>2</sub> uitstoot in 2020 met 50% te hebben gereduceerd ten opzichte van het jaar 2000.

## **Sterke internationale positie**

Nederland heeft meer dan 100 jaar ervaring in de lucht- en ruimtevaart. Een positie die internationaal erkenning krijgt.

De sector kenmerkt zich door een voortdurende inzet op innovatie vanuit een integrale visie waarin duurzaamheid en veiligheid vanzelfsprekend zijn.

De vele, zeer innovatieve MKB en start-up bedrijven in deze sector werken slim samen met elkaar, met grote (internationale) ondernemingen en met de toonaangevende Nederlandse kennisinstellingen in zogenaamde 'innovatieketens'.

Recente voorbeelden van deze innovatieketens:

- binnen TAPAS werken Nederlandse kennisinstellingen en bedrijven met en voor Airbus aan nieuwe vliegtuigmaterialen. Hier gaat fundamenteel onderzoek slim samen met toegepast onderzoek en zo ontstaan telkens nieuwe producten;
- het ACM field lab biedt bedrijven de mogelijkheid een composiet prototype product te ontwikkelen in een volledig geautomatiseerde productieomgeving;
- Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen ontwikkelen en produceren het merendeel van de zonnepanelen waarmee alle recente satellieten zijn uitgerust;
- het PASSME project brengt Nederlandse bedrijven, kennisinstellingen en universiteiten bij elkaar met het doel de luchthaven van de toekomst te ontwikkelen als onderdeel van de Europese onderzoeks- en innovatie-agenda SRIA.

Met een jaarlijkse omzet van € 3,9 miljard bekleedt de onze lucht- en ruimtevaart sector de zesde plaats op de ranglijst van Europese landen en heeft een grote spin-off naar andere Nederlandse sectoren, zoals de maritieme en automotive sector.

## **Samen kansen verzilveren**

Er liggen grote kansen voor groei van de Nederlandse lucht- en ruimtevaart; met positieve effecten voor werkgelegenheid, kennisontwikkeling en duurzaamheid.

Het is voor Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen in deze sector van groot belang de overheid als partner aan haar zijde te hebben.

Concreet vragen wij...

- een overheid die voortdurend investeert in eigen kennisopbouw en kennisonderhoud;
- een overheid zich inzet als ambassadeur om internationaal de economische belangen van de sector te behartigen;
- dat het huidige innovatiekrediet wordt behouden en geoptimaliseerd voor de lucht- en ruimtevaart industrie.

Zo kunnen we gezamenlijk de grote kansen voor Nederland verzilveren.

**Lucht- en Ruimtevaart Nederland (LRN)** is een stichting ontstaan door een krachtenbundeling van de belangrijkste partijen en organisaties uit de Nederlandse lucht- en ruimtevaart sector. Deze sector kenmerkt zich door een hoog technologisch karakter waarbij innovatie een voorwaarde is om de competitieve positie in de markt te versterken.

**Lucht- en Ruimtevaart Nederland**

Molengraaffsingel 10  
2629 JD Delft

088 1976 120  
[info@luchtenruimtevaart.nl](mailto:info@luchtenruimtevaart.nl)  
[www.luchtenruimtevaart.nl](http://www.luchtenruimtevaart.nl)



Lucht- en Ruimtevaart Nederland